KVADET OM IGORS FYLKE

OLDRUSSISK HELTEDIGT FRA DET 12. AARHUNDREDE

EFTER GRUNDTEXTEN VED **THOR LANGE**

KJØBENHAVN GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN) FR. BAGGES BOGTRYKKERI 1888

UDGIVET I ANLEDNING AF HANS MAJESTÆT KONG CHRISTIAN IX[S] REGERINGSJUBILÆUM

Forord til den elektroniske udgave

Dette verk af **Thor Lange** (1851-1915) er digitalisert fra Universisty of Michigan i december 2006 af Google Books og tilpasset for Projekt Runeberg i januar 2015 af Ralph E.

I.

FORKVAD.

Stander tæt i Kreds, stemmer op en Sang, Stemmer op en Sang efter gammel Sæd Om en blodig Færd, om en fylket Hær,Ført af Igor, Søn af Fyrst Svjatoslav.

Slutter Kredsen tæt, stemmer Sangen op Paa vort eget Maal og med egen Røst,

Skjøndt vor egen Røst ej har Klang og Fald, Som naar Bojan1) sang, alle Skjaldes Skjald.

Saa var Bojans Sang i sit frie Løb Som et Egerns Løb i det høje Træ Og som Ulvens Fart paa den vide Mark Eller Ørnens Flugt under Himlens Skyer.

Thi saa tidt han kvad om Fyrst Jaroslav2). Eller Mstislavsa) Kamp med Kossogers Drot, Slåp han Falke ti mod en Svaneflok, Og den Svane sang, som hans Falk tog ind. *

Det var ingen Falk, som tog Svanen ind, Det var kun hans Haand, som i Strengen greb, I en Streng, som selv ejer Røst til Kvad, Og som selv for Sang om en Helt er glad.

Stemmer op en Sang om en daadfuld Dag, Om en fylket Hær under Igors Flag, Om en liden Flok, som i Kamp holdt Stand For sin christne Tro, for sit Fædreland!

II.

FYLKEN DRAGER UD.

p Fyrst Igor sine Øjne slog,

Slog dem op imod den

klare Sol, Og den klare Sol blev

rød som Blod, Til den skifted og blev sort som Sod. Og Fyrst Igor saae det onde Tegn, Men han tvang sit Hjertes Suk og kvad:„Faure Fylke, Brødre hver og en, „Trællens Død er baade ond og sen; „Bedre blodig Kamp med Sværd i Haand „Ved den dybe Flod, den stille Don." —

Og af Mod blev hvert et Hjerte fyldt, Og til Fylken Igor atter kvad:

„Faure Fylke, med en Hedninghær „I Polovzers Land vi bryde Spær, „Drikke Vand af Hjelm og tvætte Haand „I den dybe Flod, den stille Don." —

Gamle Bojan, alle Skjaldes Skjald, Om Du Igors Fylke havde set, Var din Tanke som en Nattergal Fløjet op i Sangens grønne Træ.Heste vrinske langs med Sulas1) Strom, Alle Ki'-jevs Klokker ringe højt, Luren gjalder over Novgorod2), Faner flyver ved den Stad Putivl3); Igor mødes med Fyrst Vsjévolod, Med sin Broder, med den stærke Tyr. Og ira Solen veg de sorte Skyer, Og til Igor taler Vsjévolod, Til sin Broder, sine Øjnes Lys:

„Igor, Søn som jeg af Svjatoslav, „Igor, Olegs4) Æt, vær uforsagt, „Tusind Mand til Hjælp jeg har Dig bragt, „Tusind Mand fra Kursk, min faste By, „Hver tilhest og hver i Brynje ny, „Hver med Sværd ved Lænd og Buen spændt, „Hver og en med Kampens Lod bekjendt, „Født i Plade, født til Kampens Lod, „Fostret op med Landsens hvasse Od, „Ammet op med Blod, hvor Slaget gny er „Trindt om Vsjévolod, den stærke Tyr." —Og Fyrst Igor og Fyrst Vsjévolod I den gyldne Bøjle traadte op, Og det drøned paa den vide Mark, Indtil Mørket faldt paa Steppen ud. Men i Mørket sukked Vejr og Vind, Markens vilde Fugle vaagned op, Og den onde Ugle kaldte højt, Kaldte Fylken til den stille Don, Langt fra Ki-jev, langt fra Novgorod, Bort af Vej til Korsun5) og til Krim, Hvor det store Afgudsbilled staaer I Polovzers Stad Tmutarakån.

Men de hedenske Polovzers Hær Rykker frem imod den stille Don; Og ved Nat paa Steppen knirke Hjul, Som en Sværm af Krager flyver op.

Igor følges med Fyrst Vsjévolod Langt fra Ki-jev, langt fra Novgorod,Og som Solopgang bag Steppens Rand Deres gyldne Skjolde staae i Brand. nr.

KAMPEN DEN FØRSTE DAG.

g da Solen Fredag Morgen aarle frem bag Steppen stod,

Brød paa Steppen løs en Storm med Skyer af Støv og Regn af Blod.

Det er ikke Storm paa Steppen, ikke Hvin af Hvirvelvind,

Det er Gny af Igors Fylke, Igors Fylke hugger ind.

Og som blanke Pile flyve, fløj hans Stridsmænd

overalt,

- iS -Og for blanke Piles Skare skarevis Polovzer faldt, Alle faldt, som ikke flygted; hvo, som stod, blev

hugget ned,

Og med Skrig de Slagnes Kvinder deres hvide

Hænder vred.

Der var nok af faure Kvinder, hver en Hærmand

tog sig sin,

Der var nok af Fløjl og Silke, Sobelskind og Hermelin. Guld og Sølv paa Marken glimred, hver en Mand

sin Haandfuld tog, Og med dyre Tæpper bredt var Vejen, Igors Fylke

drog.

Men Polovzerchanen Kontschak, Igors værste Avinds-

mand,

Flygted bort at vække Hærblæst i Polovzers vide

Land.

Ene Kontschaks Silkefane, trindt besat med Bjælde-

spil,

Blev af Byttet Igors Del, thi Fyrsten hører Æren til.

— 16 —Ogsaa Kontschaks Broder, Gisak, sled sig løs af

sine Baand,

Og han flygted efter Kontschak til den dybe, stille

Don;

Gjennem Mørket over Marken som en Ulv han bort

sig sneg,

Og den onde Ugle tuded og den sorte Krage skreg.

Men i Mørket midt paa Steppen Igors Fylke sover ind, Sover ind med Sværd i Haand og Skjold til Pude

under Kind;

Midt paa Steppen tæt i Klynge som et vildsomt

Hingstestod

Lejrer den sig langt fra Ki-jev, langt af Led fra

Novgorod.

>7 IV.

KAMPEN DEN ANDEN DAG.

arie næste Morgen i det røde Gry, I det blodigrøde Gry bag

Steppens Rand, Steg der tunge, sorte Skyer og Taager op, Skyer og Taager fra Polo vzers store Land.

Men af Skyer og Taage myldred Fjender frem, Myldred frem i Kimmingen med Mulm og Nat;

— 18 —Trende blanke Sole de formørke vil, Himlens Sol og Igor og Fyrst Vsjévolod.

Rul nu frem og drøn, Du stærke Tordenbrag, Styrt med Lyn af Landser i den dybe Don Langt fra Ki-jev, langt af Led fra Novgorod, Midt paa Steppen ved Kajålas1) kolde Strøm.

Stribogs2) Sønner, Vindstød fra det vilde Hav, Blæse frem en Pileregn mod Igors Bryst, Men i Blæst og Bulder flyver Igors Flag, Og bag Sølverskjolde staaer hans Fylke fast.

Helges Æt, den vilde Tyr, Fyrst Vsjévolod, Midt i Kampen straaler med sin Hjelm af Guld; Rundt omkring ham for hans tunge Kølleslag Ligger Marken tæt af faldne Fjender fuld.

— 19 —Ikke mærker Vsjévolod sit dybe Saar, Ej til Frelse for sig selv hans Tanke staaer, Al hans Hu staaer til den største Skat, han veed, Til hans Ungdomsbrud"), hans første Kjærlighed. v.

KAMPEN DEN TREDIE DAG.

ra det aarle Gry til sildig Aften Og fra sildig Aften indtil

Dagmor Hvæse hede Pile gjennem Luften,

Haarde Landser splintres imod Hjelme

Paa den fjerne, vilde, vide Steppe, Hvor de hedenske Polovzer huse.

_ 21 —Trindt er Jorden pløjet op af Hove,

Trindt besaaet med faldne christne Krigsmænd;

Deres røde Blod har Marken vandet;

Af den store Udsæd af de Døde

Voxer op til Ruslands Sorg og Møde

Over Ruslands Jord en bitter Grøde.

Hvis er vel den Sølverlur, som klinger I det aarle Gry, der Dagen tændes? Det er Luren over Igors Fylke, Det er Igors Fylke, som sig flokker Trindt om Vsjévolod i Gry af Dagen Om den vilde Tyr, der ligger' slagen.

Første Dag de kjæmped vel behænde, Anden Dag de kjæmped ud tilende, Tredie Dag, da' Solen gik tilbjerge, Faldt af Igors Haand det gyldne Værge; Da den gyldne Fane faldt fra Stangen, Da blev ogsaa Igor taget fangen.Megen blodrød Drik gik dér tilspilde, Ven og Fjende drak saa tæt, de vilde; Da det sidste røde Blod var rundet, Da var Igors Fylke overvundet.

Men paa Steppen alle Blomster hvide Bøje sig til Jord af Sorg og Kvide. VI.

SANGERENS KLAGE.

nde Tider, tunge, trykkende

Oprandt, Brødre, oprandt

over os. Af det spildte Blod, det

rygende, Stander op en Jomfruskikkelse, Dasch-bogs Datter, ødelæggelsen; Og med Svanevinger pladsker hun I den stille Don og styrter sig Ind i Rusland, i det hellige.

— 24 —Der er ingen Fred og Enighed, Intet Samhold blandt de Mægtige; Rundt i Rusland strides Fyrsterne, Broder tager Broders Arvelod: „Mit er mit, og dit er ogsaa mit!" Broder imod Broder væbner sig, Men i samlet Flok Polovzerne Slaaer dem alle, slaaer de Splittede.

Ve Dig, Igor, hvad Du vovede, Ve Dig for dit unge Heltemod! Aldrig mer din Fylke rejser sig Ved Kajåla, hvor den segnede. Friske Spor af Fylken følgende Kommer Kontschaks vilde Hordehær, Kaster af sit fyldte Flamm ehorn Ild i Sæden, Ild i Husene1).

Lydt i Rusland lød der Klageraab, Mødres Graad og Skrig af Jomfruer,Jammerfuldt de vred sig Hænderne, Saa de gyldne Ringe bristede: „Ingen Tid min Falk den jagende „Fanger Duen ind, jeg mistede; „Ingen Tid min Graad den klagende „Græder ud den Sorg, jeg fristede!" —

Der er ingen Fred og Enighed, Intet Samhold blandt de Mægtige; Rundt i Rusland strides Fyrsterne, Rundt i Rusland hærge Hedninger. Som den store Flod ved Foraarstid Over alle Enge breder sig, Breder vidt sig ødelæggelsen Hele Rusland oversvømmende.

Ve Dig, Igor, hvad Du vovede, Ve Dig for den Ulv, Du vækkede, For den onde Kamp, som blundede Efter Dysten med Fyrst Svjatoslav,2)Siden Svjatoslav den Mægtige, Igors Fader og Fyrst Vsjévolods, Slog Polovzerkongen Kobiak, Kobbled ham i Hundekobbelet.

Viden om gaaer Ry af Svjatoslav, Vidt om Land og vidt blandt Fremmede, Medens Igor for sit Heltemod Faaer til Løn kun Haan og Hadingsord For det røde Blod, han stænkede I Kajålas Vand, det vuggende, Fordi Ruslands Sol sig sænkede l den dybe Nat, den duggende.

— 27 — VII.

SVJATOSLAVS DRØM.

yrst Svjatoslav sig drømte en Drøm ved Nat I Ki'-jev, i sin Hal paa den

bratte Brink: „Mig tyktes, Helgenlampen i

Kveld gik ud, „Og paa mit Leje bredtes et Sørgeskrud.

„Mig tyktes, i det Bæger med Vin, jeg drak, „Blev lagt en giftig Orm, som i Haand mig ståk. „Mig tyktes, der blev løftet en Muslingskal, „Deraf randt Perler ud i den hele Hal.„Mig tyktes, at der drøned et Tordenbrag, „Og tvende Spir faldt ned fra mit gyldne Tag."

Men Fyrstens tro Bojarer til Svar ham gav:. „Den Drøm, Du saae, vor Fyrste, er ond at se. „To hvide Falke fløj . fra dit gyldne Tag, „Fløj ud at drikke Vand af den stille Don, „Fløj over Steppen ud til Kajålas Strøm, „Til Havets Bred, til Staden Tmutarakån. „Men Ravneflokken ned paa de Falke slog „Og Kløer af krumme Sværd i dem begge jog; „Den enes hvide Vinge er rød af Blod, „Den anden sidder lænket med Baand om Fod.

„Det var ej Falke to, som fra Reden fløj, „To klare- Sole var det, som bråt gik ned, „To Stjerner sluktes ud i Kajålas Strøm, „To christne Fyrster, Igor og Vsjévolod. „Nu mørknes, al vor 'Glæde af Sorg derved, „Nu sjunge Gothens1) Piger ved Havets Bred;„De frydes ved den Hævn, de for Bolusch2) faaer, „Og flette russisk Guld i det lange Haar. „Men siden Igors Fylke blev sprængt i Strid, „Slaaer ingen Fylke mer paa sin Styrke Lid."

Og Svjatoslav dem svared med gyldne Ord, For hvert et gyldent Ord der en Taare faldt: „O mine Sønner3), Igor og Vsjévolod, „Hvi drog I uden mig over Steppen ud, „At vinde Roes i Leding paa egen Haand? „Ak, om jeg gamle Kriger blev ung igjen! „Er ørnekongens Syn end af Ælde kort, „Den kan dog fra sig selv gjenne Kragen bort, „Men skal for alle Falke den staae paa Vagt, „Da tager Krageflokken snart Overmagt.

„Saa ve mig for Dig, Igor; mit Haar er graat, „Mit Skjæg er hvidt som Sne og af Taarer vaadt, „Paa Dnjæpers Enge falder en blodig Dugg, „Og Staden Romna4) stønner af Sabelhug.

_ 30 —„Men ingen er min Hjælp i den tunge Tid, „Med Fyrste ligger Fyrste i Kiv og Splid. „Helt mangen Falk og Fyrste jeg nævne veed, „Om kun de vilde fylkes i Enighed „At hævne paa de Krager vort Fald og Tab „Og frelse Igor ud af hans Fangenskab!" VIII.

OPRAAB TIL FYRSTERNE.

tærke Fyrste, Søn af Jürij1), Faldt det aldrig Dig paa Sinde

Bort fra Klasmas2) Bred at drage

For din Fødestavn at værge?

Med din Flaades Stavne kan Du Splintre Volga hen i Draaber,Du kan med din Fylkes Hjelme Øse Dnjæper læns til Bunden.

Om Du var her, om Du vilde, Blev Polovzen solgt i Trældom, For en Hvid Polovzerslaven Og Slavinden for det Halve. Hvor Du stormer frem i Striden, Staaer der Flammer af din Guldhjelm, Og hver Stridsmand, som Dig tjener, Er et Lyn i dine Hænder.

Du, Fyrst Rurik8), vilde Kjæmpe, Og din unge Broder David, I, som brynjeklædte svømmed Gjennem Bølger af en Blodstrøm, I, hvis Fylke slaaer omkring sig, Som en saaret Tyr sig værger, .Spring i Sadlen op at hævne Igors Fald og haarde Fængsel!Og Du, Osmomysl den Store, Jaroslav4), Galiziens Fyrste, Du, hvis høje Herskersæde Af det pure Guld er smeddet, Med din Jernhaand har Du mægtigt Trængt tilside Ungarns Bjerge, Spærret Ungarns Hersker inde, Lukket for ham Donaus Porte.

Slynger Ild Du fra din Guldstol

Videnom mod alle Fjender,

Ki-jevs Porte ved din Hæder

Springe fro Dig op imøde.

Slyng din Hævn mod Chanen Kontschak,

Lad for Igors Baand ham bøde,

Bøde haardt for Igors Fylke

Og for Ruslands bittre Møje.

Yngvar5), Heltesøn af Mstislav, Hør, den dybe Don Dig kalder,Løfter bønligt sine Bølger, Om Du komme vil og sejre, Om en Kamp Du ved dens Bredder Kjæmpe vil for Igors Frelse, Først til Frelse for Fyrst Igor, Saa til Hævn for Igors Fylke. IX.

JAROSLAVNAS GRAAD.

et er ingen Fugl, som kviddrer Aarle ved det første Gry, Det er Jaroslavnas')

Stemme, Som til Igor flyver ud:

„Ak, mit Ærme vil jeg dyppe „I Kajålas kolde Flod

_ 36 —„For at svale Igors Vunder, „Tvætte bort det røde Blod." -

Jaroslavnas Stemme klager Aarle ved det første Gry; Fra Putivls2) de høje Mure Strømme hendes Taarer ned:

„Ak, Du Blæst, Du min Forfølger, „Hvorfor blæser Du med II, „Hvorfor blæste Du mod Igor „Og hans Fylke Pil paa Pil?

„Blæs paa Sky og blæs paa Bølge, „Blæs Du baade stolt og prud; „Hvorfor blæste Du min Lykke „Langvejs over Steppen ud?" —

Jaroslavnas Stemme klager Aarle ved det første Gry;Fra Putivls de høje Mure Strømme hendes Taarer ned:

„Ak, Du Solskin, klare Solskin, „Hvert et Træ Du giver Løv; „Hvorfor brænder Du om Igor „Steppens grønne Græs til Støv?

„Ak, Du Solskin, som paa Steppen „Sidst gaaer bort og kommer først, „Hvorfor plager Du min Husbond „Paa den øde Mark med Tørst?" —

Jaroslaynas Stemme klager Aarle ved det første Gry; Fra Putivls de høje Mure Strømme hendes Taarer ned:

„Ak, Du Dnjæper, Du, som rinder „Vide til Polovzers Hav,„Du har baaret paa din Bølge „Fylken, ført af Svjatoslav3).

„Bær min Husbond nu tilbage, „Bær mig Igor. hjem paany, ' „At min Røst skal ikke klage „Aarle ved det første Gry!"

— 39 — x.

IGORS FLUGT.

den stille Nat blæser op en Blæst,

Og paa hver en Sti falder

Mørket ud, Men den fangne Mand viser

Gud en Vej, Viser. Igor Vej til hans Fædreland.

Hvergang Sol gaaer ned bag den vide Mark, Sover Igor ind, vaagner hastigt op,Og hans Tankes Kløgt maaler Steppen ud Fra Polovzers Lejr til den stille Don.

Men Fyrst Igors Ven1) i Polovzers Lejr Sadler op en Hest i den mørke Nat, Og han fløjted tyst og gav Igor Tegn, Og da Tegnet lød, red de begge bort.

Og et Drøn det gav i den sorte Jord, Og det sused lydt i det høje Græs, Gjennem Flodens Vand lød der Pladsk paa

Pladsk, I Polovzers Lejr blev der Raab og Skrig.

Men Fyrst Igor fløj som den rappe Falk, Og hans Ven sprang med som en hurtig Ulv, Under Hestens Hov sprøjted Duggen bort, Til ved Gry de stod ved den stille Don.

Og den stille Don taler Igor til: „Hil Dig, Igor, hil, Søn af Svjatoslav,„For din kjække Kamp, for dit rappe Trav, „For den Daad til Sang, Du dit Hjemland gav!"

Da gav Igor Svar til den stille Don:

„Hil Dig, stille Don, for din Bølge blaa,

„For din grønne Bred, jeg tør hvile paa,

„For mit Hjemlands Jord, som jeg atter saae!" —

ø XI.

FORFØLGELSEN.

et er ikke Skrig af Ravne, Det er ikke hæse Krager, Det er Kontschaks Hær,

som haster Over Steppen efter Igor. Men ved Steppens Kant i Krattet Slaaer en Nattergal om Daggry, Og med Næbet hamrer Spætten Paa de store Træer ved Floden.

Og saa taler Kontschaks Broder: „Hvis den rappe Falk er fløjet „Over Floden til sin Rede, „Vil vi dræbe Falkens Unge, „Falkens Unge, Fyrst Vladimir1), „Stinge den med gyldne Pile." —

Men sin Broder svarer Kontschak: „Hvis den rappe Falk er fløjet „Over Floden til sin Rede, „Vil vi lænke Falkens Unge, „Falkens Unge, Fyrst Vladimir, „Til en ung polovzisk Jomfru." —

Og til Svar gav Kontschaks Broder: „Hvis vi lænke Falkens Unge „Til en ung polovzisk Jomfru, „Svinger snart sig Falkeungen „Med sin Jomfru over Floden.

„Men et Kuld af Falke hvide „Vender mod os selv tilbage „Og slaaer Klo i Ravn og Krage „Hver polovzisk Mand til Kvide." XII.

IGORS HJEMKOMST.

und, som har sit Hoved mist, er ingen Mand, Land, som har sin Fyrste tabt, er intet Land.

Uden Hoved skilles Sjæl og Legem ad,

Uden Igor bliver Rusland aldrig glad.

Nu er Igor atter vendt til Rusland hjem, Nu staaer Solen atter over Rusland frem.

Alle Piger hilse Igor højt med Sang,

Der han gjennem Ki-jev gaaer sin Pilgrimsgang.

Ved Gudsmoders Kirke har sin Gang han endt, For Gudsmoders Billed har han Voxlys tændt.

For Guds Moder, som i Nød stod Igor næst, Lyder over Lande baade Sang og Fest.

Lyder ud fra Ki-jev til Polovzers Hav: Pris for Fyrsten, for den gamle Svjatoslav!

Pris for Igor og hans Stridsmænd en og hver! Pris for Igors Fylke, for den christne Hær!

Pris for Fyrsten, Fyrsten hører Æren til! Give Gud os Sejr engang, naar selv Han vil!

Amen.

 OPLYSNINGER OG ANMÆRKNINGER.

Efter at Fyrst Jaroslav, Søn af Christendommens Indfører, den hellige Vladimir, i Aaret 1054 var død, delte hans Sønner Riget, der havde omfattet omtrent to Trediedele af det nuværende europæiske Rusland, mellem sig i flere

selvstændige Fyrstendømmer under den ældste Broder, Svjatoslav I's Overhøjhed, hvem Staden Kijev og Storfyrstetitlen tilfaldt. Uenigheden, som allerede havde begyndt at ulme mellem Brødrene, flammede op til aabenlys Kamp blandt disses Arvinger, af hvilke en, Svjatoslav I.s Søn Oleg (Helge) med Tilnavnet den Onde, end ikke forsmaaede at søge Hjælp mod sine Slægtninge hos de asiatiske Horder, der netop paa denne Tid under forskjellige Navne østenfra begynde at trænge ind i Rusland og hærge det ved Fyrsternes Splid svækkede Rige.

Delingen af de enkelte Fyrstendømmer fortsattes stadigt. Henimod Slutningen af det tolvte Aarhundrede finde vi Svjatoslav

— 49 —I's Arv, Storfyrstendømmet Kijev, udstykket i mange mindre Lodder og delt mellem hans Bernebørnsbern, af hvilke Svjatos-lav III under Navn af Storfyrste hersker (1171 — 1194) over Kijev med Omegn, medens næsten hver af de større Byer i Nærheden styres af sin egen omtrent uafhængige Fyrste. Til de betydeligste blandt disse høre to Sønnesønner af Oleg den Onde, Svjatoslav III's Fættere, Igor og Vsjévolod, af hvilke Igor, Helten i dette Digt, ejede Stæderne Novgorod-Sjæversk og Putivl, medens hans Broder Vsjévolod raadede over Kursk.

Et halvt Aarhundrede før dette Tidspunkt optræde i Historien Polovzerne, et Folk af tyrkisk-tartarisk Stamme, som, efter at have erobret Oleg den Ondes Fyrstendømme Tmutarakån ved det asovske Hav, oversvømmer Stepperne ved Sortehavets Nordkyst, truer mod Syd det svage østromerske Kejserrige og fortsætter sine ødelæggende Strejftog mod Nord langt ind i Mellemrusland, uden at møde samlet og alvorlig Modstand hos de uenige, indbyrdes skinsyge Fyrster. Havde Polovzerne været lige saa talrige som Mongolerne, deres Stammefæller og Efterfølgere, vilde det allerede dengang have været ude med Ruslands første oprindelige Kultur, der under Paavirkning saavel fra Skandinavien som fra Byzants, men paa slavisk Grundlag, havde begyndt at udvikle sig forholdsvis selvstændigt i en Retning, som i mangt og meget minder om den tidlige Middelalder i Norden, og hvis for os ejendommelig hjemlige Præg og Farve først helt udviskes og forsvinder under Trykket af Mon-golerne, som henimod Midten af det trettende Aarhundrede fortrænge Polovzerne, oversvømme Østeuropa og sætte sig fast i Volgaegnene, hvorfra de i halvtrediehundrede Aar holde Rusland bejet under et Aag saa tungt og trykkende, at Trældoms-mærkerne selv efter Aagets Afkastelse lange lange Tider vedblev at være synlige gjennem det tynde Klædebon, som en senere fremmedartet Civilisation kastede over den skete Skade.

Men de Tilstande, som Kvadet om Igors Fylke skildrer, ligge et Par Menneskealdre forud for Dschingischans Indfald og Grundlæggelsen af Tartarherredømmet. Hele det tolvte Aarhundrede tilhører endnu Ruslands friske Ungdomstid, dets halvt om halvt skandinaviske Periode, i hvilken hver af de varegiske Smaafyrster, om han end kun er den øverste Mand i sin lille Hird, føler sig som en Konge over frie Mænd, „som en Ørn mellem hvide Falke", over hvilke Polovzernes sorte Kragesværm, hvor mangetallig den end er, aldrig helt kan tiltvinge sig Overmagten. Om at underkaste sig Barbarerne og bede om Fred, saaledes som det sker i det trettende, fjortende og femtende Aarhundrede, hvor Ruslands Fyrster, klædte i lange østerlandske Dragter, knælende bringe Chanen af den gyldne Horde Skat og Hylding, er der paa dette Tidspunkt aldrig Tale. De nomadiske Polovzers Indfald ere desuden langt snarere Plyndringstog end virkelige Erobringsforetagender. Efter at have skjændt og brændt i en Egn, hvor de stundom af den Grund ingen Modstand mede, at Fyrsten er draget bort med sin Hird for at bekjæmpe en afsine fyrstelige Fæller og Frænder, trækkke de sig atter tilbage til Stepperne ved Sortehavet uden at forfølge Sejren videre eller sætte sig fast i det hærgede Land. Ikke sjeldent hænder det ogsaa, at de røveriske Horder med stort Tab blive slaaede paa Flugt af en eneste ganske ubetydelig russisk-varegisk Høvding, som med sin lille Fylke væbnede Mænd i Ringbrynjer og Læderkøllerter paa nordisk Vis sprænger de usammenhængende Nomadeflokke fra hinanden og rydder Landet for dem, saa at det varer en Stund, inden de vove at komme igjen. Saaledes havde Igor, Helten i dette Digt, kun med nogle faa hundrede Mand i Aaret 1171 drevet Polovzerne tilbage fra sin Stad Novgorod-Sjæversk, og da de tretten Aar senere (1184) rettede deres Tog mod Kijev, tilføjede Storfyrst Svjatoslav III dem et afgjort Nederlag og tog Hordens Anfører, Polovzerchanen Kobiak, tilfange.

Stolt af denne Sejr besluttede Svjatoslav at føre Krigen ind i Fjendens eget Land for om muligt helt at befri sig for disse farlige Naboer og kaste dem tilbage til Stepperne hinsides det asovske Hav. I Kraft af den svage Overhøjhed, han som Storfyrste udøvede, bød han de omboende mindre Høvdinger med deres Fylker at give Møde ved Kijev i Forsommeren 1185. Blandt dem, der lovede at følge Kaldet, var ogsaa Igor; hele Vinteren rustede han sig til Toget. Men skinsyg paa Svjatoslav for hans Hæder og stolende paa sin egen Styrke fattede han hemmeligt den Plan at komme Storfyrsten i Forkjøbet for

52 -uafhængigt af denne sammen med sin Broder Vsjévolod at bane sig Vej tvers over Steppen til det asovske Hav og tilbageerobre sin Farfader Olegs Stad Tmutarakän. Tiltrods for en Solformørkelse, der af mange blev opfattet som et ondt Varsel, overskred Igors Fylke Onsdag den første Maj 1185 Grændse-floden Donets, en Biflod til Don, og rykkede i Forening med Vsjévolod og hans Mænd frem over Steppen mod Sydøst. Fredag den tredie Maj stødte Fyrsterne sammen med Fortroppen af Polovzerhæren, drev den efter en haardnakket Kamp paa Flugt og slog udmattede af Dysten Lejr paa Valpladsen for at overnatte. Men allerede næste Morgen ved Daggry blev Fylken overfaldet af en talløs Skare Barbarer under Anførsel af Chanerne Kontschak og Gisak. Halvandet Døgn varede den ulige Kamp. Pinte af Tørst paa den aabne, solhede Steppe banede Fyrstefylken sig Vej gjennem Fjenden hen til det nærmeste Vand, den kolde Kajäla, en Flod, der falder ud i Mundingen af Don. Her stod den sidste Strid, som endte med, at den lille altfor dristige Skare Stridsmænd bukkede under for Overmagten. Igor selv, hans unge Søn Vladimir og den haardt saarede Fyrst Vsjévolod blev tagne tilfange og næsten hele Fylken faldt for Polovzernes Pileskud eller druknede i Kajåla. Efter en samtidig sydrussisk Krønikes Vidnesbyrd vendte kun femten Stridsmænd tilbage over Don.

Ved Budskabet om Igors Nederlag trak Svjatoslav, der allerede havde sat sig i Bevægelse, sine Tropper tilbage, medens

- 53 -Polovzerne, gjorte modige ved deres Held, gik angrebsvis tilværks og atter oversvømmede Landet mellem Don og Dnjæper, truende selve Kijev, hvorfra Svjatoslav forgjæves anraabte de mægtige Fyrster i Nordrusland og Galizien om Hjælp.

Igor saae endnu samme Aar Lejlighed til ved Flugt at fri sig ud af Fangenskabet. To Aar senere vendte ogsaa Vsjévolod og den unge Fyrst Vladimir tilbage, efter at denne sidste nødtvungen havde ægtet Polovzerchanen Kontschaks Datter.

Saaledes forme sig i Hovedtrækkene de historiske Kjendsgjerninger, som danne Grundlaget for Kvadet om Igors Fylke. Det ligger nær at antage, at den gamle Sanger, hvis Navn ikke er naaet til Efterverdenen, har været en af Igors egne Hirdmænd, muligvis endog en af de faa, som undslap efter Nederlaget ved Kajäla. Kun den, der personligt stod Fyrsten og hans Foretagende nær, vilde, som det maa formodes, tage Anledning til Sang af en i og for sig saa uvæsentlig Begivenhed, der tilmed havde et saa lidet lykkeligt Udfald, i Stedet for at besynge en større og herligere Daad, til Ex. Svjatoslavs ovenfor omtalte Sejr over Polovzerne Aaret før Toget mod Tmu-tarakån. Men hvilket Navn Skjalden end har baaret, og af hvad Grund han har gjort netop Igors Tog til Gjenstand for sin Digtning, Digter har han været, og dette bliver for os det

- 54 -Væsentlige. Kvadet om Igors Fylke er ikke blot den eneste opbevarede Prøve paa en Skjaldekunst, der efter Krønikernes Vidnesbyrd blomstrede ved de russiske Fyrsters Hird i den Periode, vi have betegnet som den varegiske; det er tillige et lyrisk Epos af første Rang, som ogsaa vor Tids af en sjelden rig Skjønlitteratur forvænte Russere med Stolthed betragte som en af de største Perler i hjemlandsk Poesi. Først sent kom denne Skat frem for Lyset, fundet (1794) af Grev Musin-Puschkin i et daarligt Haandskrift, rimeligvis fra det sextende Aarhundrede. Haandskriftet, der fra et Kloster i Nærheden af Jaroslav var blevet bragt til Moskva, gik til Grunde ved Stadens Brand 1812, efter forinden fire Gange at være bleven aftrykt (første Gang 1800). Det er disse, rigtignok meget ukritiske, Udgaver, som nu ligge til Grund for vor Kundskab til Kvadets Text; et andet endnu opbevaret Haandskrift, der blev afskrevet efter det første og sendt som en Gave fra Musin-Puschkin til Kejserinde Jekaterina II, har paa Grund af sine mangfoldige Fejl og Misforstaaelser ikke megen Betydning, om det end sammenholdt med de første Udgavers Text stedvis giver en og anden Oplysning. Siden den af Musin-

Puschkin i Aaret 1800 besørgede editio princeps foreligge sexogtyve fuldstændige Udgaver med Oversættelse af Kvadet paa moderne Russisk, dels i Prosa dels paa Vers, foruden flere Gjengivelser af Brudstykker (navnlig „Jaroslavnas Graad“) tilligemed en Mængde videnskabelige Særskrifter og, saavidt vi vide, fjorten Oversættelser paafremmede Sprog, deriblandt fire paa Tysk ') Kvadet er i Originalen forfattet i en Mundart, som nærmer sig til det Kirkeslaviske med Indblanding af stundom vanskeligt forstaaelige Ord og Former, der, for saa vidt som de ikke bero paa den slette Textoverlevering, hvad de vistnok oftest gjøre, synes at være af specielt sydrussisk Oprindelse. Noget bestemt Versemaal lader sig ikke paapege i Digtet; det bevæger sig i en metrisk Prosa, hist og her med en Klang af de Rhythmer, som ere ejendommelige for den ældste russiske Folkepoesi af episk Art, og som vi have efterlignet i den foreliggende Gjengivelses fjerde Sang. Rimene, der stundom forekomme, ere af en halv tilfældig Charakter, som om de havde tilbudt sig af sig selv og vare lebne ind i Kvadet uden egentlig at være blevne søgte af den gamle Sanger, hvis Værk heller ikke er inddelt i Afsnit men udgjør et fortløbende Hele. I den danske Efterligning have vi efter de fleste Oversætteres Exempel delt Kvadet i tolv Sange, uden dog som vore Forgjængere at benytte kunstige moderne Strofer lige saa lidt som det antike Hexameter eller andre for det oldslaviske Epos unaturlige Versemaal, der udviske det oprindelige Digts Ejendommelighed og gjøre Kopien til en Parodi

') Den bedste af dem er vistnok til Dato: Lied vom Heeres-zuge Igors gegen die Polowzer. Aeltestes russisches Sprachdenkmal aus dem XII. Jahrhundert. Herausgegeben von Dr. August Boltz. Berlin 1854.

- 56 -paa Originalen'). Det være forresten sagt til Undskyldning for de talrige mere eller mindre mislykkede Omdigtninger af Kvadet, deriblandt ogsaa for vort eget Forsøg, at en Fortolkning af den gamle Sang om Igors Fylke selv blot paa moderne Russisk endsige paa hvilketsomhelst andet Sprog er og bliver et voveligt Foretagende, som sjeldent eller aldrig lykkes helt. Mange Gange har Kvadets danske Efterligner. forsøgt sig i Oversættelse af fremmed Poesi, men aldrig har nogen Opgave været blot tilnærmelsesvis saa vanskelig som denne. Dog er det ved Anvendelse af russisk Folkeviseversemaal lykkedes at finde en passende og naturlig Udtryksform, der saa meget desto bedre støber sig til et Legeme om Kvadets Aand, som den russiske Folkedigtning, hvad ogsaa Studiet af Igorskvadet viser, har taget meget i Arv fra den fyrstelige Hirdpoesi, ligesom den danske Folkevise først tilfaldt Menigmand efter fra Begyndelsen af at have været Adelens Eje. I mangfoldige Udtryk, Vendinger

J) Den franske Oversættelse af Blanchard begynder Kvadet saaledes:

Il est doux de chanter un héros malheureux: Chantons du brave Igor l'effort infructueux; Mais que dans nos récits, simples et véridiques N'entrent point de Boyan les fictions antiques. Quand ce barde voulait celebrer les héros, Son esprit inspire l'élevait sur les flots, Le portait comme un aigle au dessus des nuages Ou comme un faible (!?) oiseau parmi de verts bocages.

- 57 -og Sammenligninger, i sin hele Grundtone staar Kvadet om Igors Fylke de gammelrussiske episke Folkesange, de saakaldte „byliny" meget nær, og disse Udtryk, Vendinger og Sammenligninger, denne Grundtone har Oversættelsen stræbt at bevare uden at lægge for meget til eller trække for meget fra. Paa to Steder (i den ottende og tiende Sang) er der udeladt et Par Digressioner, til hvis Forstaaelse der vilde fordres en altfor speciel Kundskab til de enkelte Smaafyrsters Historie; Egennavne, som en dansk Læser neppe vilde kunne udtale, ere saa vidt muligt blevne forbigaaede eller omskrevne paa anden Maade. Men i det Hele og Store ligesom ogsaa i de allerfleste Enkeltheder giver Oversættelsen vistnok et temmelig tro Billede af Originalen. Slaviske og skandinaviske Navne klinge imellem hinanden; i den christne Digters Kvad blusser hist og her et Glimt op af det Hedenskab, som endnu ulmer under Asken. Midt i Splittelsens Tid, hvor næsten hver Stad har sin Fyrste, bryder Opfattelsen af Rusland som et naturligt Hele frem med forbausende Kraft. Skjalden klager over Fyrsternes Splid, raaber Ve over sin Helt, fordi han begyndte Kampen uden Svjatoslav, men priser alligevel Igor og Vsjévolod for deres Heltemod, omfattende begge Brødre med stærk og fribaaren Hengivenhed. Digteren selv har intet Navn, men hans Begavelse er stor; der banker et Hjerte i hver Linie af hans Sang. Og alle Vegne, hvor i den danske Gjengivelse en varm og frisk Følelse maatte slaa Læseren imøde, alle Vegne, hvor

- 58 -han maatte fængles af en Tanke, der i al sin gammeldags Enfoldighed synes ny og ved sin ukunstlede Stemningsfylde klinger rent og lødigt, er det den gamle Sangers Røst, der klinger igjennem, og ham tilkommer Æren for hvert Ord, som er smukt.

I. Forkvad.

') Boj an, ældre episk Sanger, maaske fra Slutningen af det 11. Aarhundrede. Omtales flere Gange i dette Kvad. Ellers ubekjendt.

') Jaroslav, formodentlig Jaroslav den Mægtige († 1054), Søn af Fyrst Vladimir den Hellige. Efter Andre en Broder til Igors Bedstefader Oleg (Helge).

') Mstislav, Igors Tipoldefader, Fyrste af Tmutarakån ved det asovske Hav. I Aaret 1022 fældede han i Tvekamp den halvvilde Kossogerstammes Fyrste, Reded.

II. Fylken drager ud.

') Sula, Biflod til Dnjæper.

') Novgorod, ikke den bekjendte Hansestad, men Nov-

- 59 -gorod-Sjæverskij i det sydvestlige Rusland (Guvernementet Tschernigov), Igors Residensstad.

3) Put i vi, den nuværende Distriktsby Kräsnoje (Guvernementet Kursk), en af Stæderne i Igors Fyrstedømme.

4) Oleg (Helge), Svjatoslavs Søn, en Fyrste af varegisk Stamme, Igors Bedstefader, herskede over det senere af Polovzer-folket erobrede Fyrstendømme Tmutarakån ved det asovske Hav.

5) Korsun, Oldtidens tauriske Chersonés. Betydelige Ruiner af denne græske Koloni, som vedblev at blomstre langt ind i den byzantinske Periode, findes i Nærheden af Sebastopol.

IV. Kampen den anden Dag.

') Kajäla, en Flod, som falder ud i det asovske Hav. Dens nuværende Navn er Kagalnik.

2) Stri bo g, Vindenes Gud, Æolus i den slaviske Mylhologi.

3) Olga, Datter af den kijevske Storfyrste Gljæb.

VI. Sangerens Klage.

') Flammehorn, maaske et Slags Raketapparat, ved hvilket der kan tænkes paa et Antændelsesmiddel i Lighed med den græske Ild. En samtidig kijevsk Krønike omtaler et Angreb af en Barbarhorde, som skød med „levende Ild".

3) Storfyrsten af Ki-jev, Svjatoslav Ol, slog 1184 (Aaret før Igors Tog) Polovzerfyrsten Kobiak og tog ham tilfange.

— 60 —Kvadets Forfatter nævner paa dette Sted Svjatoslav, maaske i dennes Egenskab af Storfyrste, som Igors og Vsjévolods Fader. I Virkeligheden var han deres betydeligt ældre Fætter.

VII. Svjatoslavs Dram.

') Gothens Piger. Levningerne af de gothiske Stammer, som i det tredie Aarhundrede eft. Chr. havde bosat sig paa Krim og i Sydrusland, vare omtrent 1050 blevne undertvungne af Polovzerne, med hvilke de efterhaanden smeltede sammen.

') Bolusch eller Bus synes at være Navnet paa en Polovzerfyrste, som 1055 med Tab blev drevet tilbage fra Angrebet paa den sydrussiske Stad Perejaslävl.

') Se Anm. 2 til sjette Sang.

*) Romna, en i ældre Tider anseelig Stad og selvstændigt Fyrstesæde, nu en ubetydelig Distriktsby i Guvernementet Poltäva.

VIII. Opraab til Fyrsterne.

') Storfyrst Vsjévolod, Onkel til Igors Broder Vsjévolods Hustru Olga.

') Klasma, Biflods Biflod til Volga, ved hvilken Storfyrst Vsjévolods Herskersæde, den nuværende Guvernementsstad Vladimir, er beliggende.

3) Rurik og David, Sønnesønner al den i Forkvadet nævnte Mstislav, Fyrste af Tmutarakän.